

מדינת ישראל
משרד החינוך

ארגון הלמידה - יסודי

שנת הלימודים תשפ"ג

מסמך ארגון הלמידה מציג את הקווים המנחים, העקרונות והמשאבים הפדגוגיים העומדים לרשות מנהלי בתי הספר, כדי לקדם את הישגי הלומדים בהיבטים הלימודיים, הרגשיים והחברתיים. בשנת הלימודים תשפ"ג ארגון הלמידה עומד בסימן מתן גמישות למנהלי בתיה"ס. שני צירים משלימים: הגמישות הפדגוגית והגמישות התקציבית. אלו ביחד מרחיבים את היכולת של בתיה"ס להתאים באופן מיטבי את המשאבים לצרכים.

עיקרי הגמישות

- גמישות בשיעור של כ-30% בחלוקת שעות הלימוד.
- נידוד של עד 25% מהשעות בכל אחד מהאשכולות לטובת אשכול אחר. במקרה של חצאי שעות, אפשר לעגל כלפי מעלה או כלפי מטה.
- אשכול בחירה - סל השעות של אשכול זה מיועד לטובת נושאי העשרה או לניוד השעות למקצועות השונים.
- למידה בין-תחומית בתוך אשכול ובין האשכולות.
- הלימודים יתקיימו במרחבים מגוונים.
- הגמישות תינתן באופן שווה לכלל בתי הספר – רמת הליווי והפיקוח תהיה דיפרנציאלית.

קווים מנחים בארגון הלמידה

1. קיימת שונות גדולה בין תלמידים, בתי ספר וקהילות, ולפיכך נדרשים התייחסות דיפרנציאלית ומתן מענים מותאמים.
2. למנהלים היכרות מעמיקה עם צורכי בית הספר ויכולת להביא להשגת היעדים המצופים ולמימוש הגמישות באופן מיטבי.
3. משרד החינוך הגדיר את:
 - א. ההישגים המצופים, התכנים והמיומנויות הנדרשים;
 - ב. מסגרת השעות המארגנת (המוצגת בטבלאות שבהמשך).למנהלי בתי הספר ניתנת גמישות בחלוקת השעות באופן המותאם לצורכי בית הספר.
4. חשוב לעסוק בלמידה רגשית-חברתית ובאורח חיים בריא. עיסוק זה יבוא לידי ביטוי במבנה יום הלמידה, בהקצאת שעות ייעודיות ובמתן דגש למיומנויות רגשיות וחברתיות בתחומי הדעת השונים.

1. חלוקה וגמישות באשכולות

מקצועות הלימוד אורגנו באשכולות. לכל אחד מהאשכולות הוגדר סל השעות והמקצועות שיש ללמד. מנהל בית הספר יוכל לבחור את היקף השעות ללימוד מקצוע מסוים באשכול. השעות יילמדו על פי התוכנית שתגובש על ידי בית הספר בהתאם לצרכים של התלמידים כפי שזוהו במיפויים הלימודיים, הרגשיים והחברתיים, ובלבד שיילמדו כל המקצועות באשכול. ארגון המקצועות באשכול משקף את קשרי הגומלין בין התחומים והמקצועות. האישכול מאפשר התמקדות בעקרונות ובמושגים מרכזיים ויצירת הקשרים משותפים. ניתנת גמישות בהקצאת השעות על ידי מנהל בית הספר:

- ניוד של השעות: הניוד יהיה עד 25% מהשעות מכל אחד מהאשכולות לטובת אשכול אחר. במקרה של חצאי שעות, אפשר לעגל כלפי מעלה או כלפי מטה, על פי שיקול דעתו של מנהל בית הספר.
- אשכול בחירה: סל השעות של אשכול זה מיועד לטובת נושאי העשרה או לניוד השעות למקצועות השונים.
- ניתן ללמד באופן בין-תחומי-אינטגרטיבי בתוך אשכול בין המקצועות ובין האשכולות.

2. מיקוד תוכנית הלימודים

תוכנית הלימודים במקצועות המח"ר (מורשת חברה ורוח: תנ"ך, תרבות יהודית ישראלית, מולדת, חברה ואזרחות, גאוגרפיה, אדם וסביבה והיסטוריה) בנויה בצורה המאפשרת גמישות. הוגדרו פרקי חובה ופרקי בחירה. בית הספר רשאי לבחור ללמד מתוך פרקי הרשות שהוגדרו או תכנים אחרים בתחומי המח"ר לפי בחירתו.

3. ארגון הרכב הלומדים (פרטני, קבוצות ומליאה)

- נועד לתמוך בלמידה בתוך התחשבות במערכות היחסים בקבוצה, בסביבת הלמידה, במאפייני התכנים ובמטרות ההוראה, ובאופן המאפשר לכל לומד לממש את יכולותיו. הרכב משתנה של לומדים מאפשר להם התנסות במסגרות קבוצתיות שונות ומגביר את האפשרויות שלהם למוביליות חברתית.
- הלמידה תיעשה במגוון הרכבים בהתאם לצורכי הלומדים ומאפייני התוכן הנלמד. הרכבים כמו למידה עצמאית/קבוצתית/מליאה, למידה כיתתית/שכבתית, למידה בקבוצות דו-גיליות/רב-גיליות, בקבוצות הומוגניות משתנות, בקבוצות הטרוגניות ועוד.
 - אפשר לבנות מערכת שונה לכל כיתה או קבוצה בהתאם לצורכי התלמידים.

בחינוך היסודי - אין ללמד בהקבוצות

ארגון מרחבי הלמידה

למידה מתרחשת בכל מקום ובכל זמן, ועל כן ארגון סביבת הלמידה הוא כלי בידי צוותי חינוך, שבאמצעותו הם יכולים לאפשר שימוש במתודות מגוונות, לתרום להסרת חסמים, לממש את יכולות הלומדים ולקדם הוגנות ורלוונטיות. חשוב לאפשר למידה במרחבים מגוונים: בסביבות פורמליות, בלתי פורמליות, מקוונות, פנים אל פנים וכולי. לכיתות וניתנת אפשרות ללמוד במרחבים מגוונים, כולל מבית התלמיד עד 10% משעות הלימוד השבועיות (עד 3 שעות לימוד בשבוע). מודל זה יותאם לצורכי הלמידה של התלמיד ובשיח משותף עם ההורים. אפשרות זו מותנית ב:

- פעילות בית הספר לאורך שישה ימים בשבוע
 - קיומם של אמצעי קצה לכלל התלמידים
 - סביבה תומכת ללמידה מרחוק
- מודל זה יאפשר לבית הספר לפתח לומד עצמאי, להטמיע למידה חדשנית, ללמד בקבוצות קטנות יותר ולהעמיק את הקשר האישי עם התלמידים.

ארגון זמן הלמידה

נועד לשרת את מטרות ההוראה, מאפייני התכנים, מאפייני הלומדים והיחס המיטבי בין זמני פעולה ולמידה לזמני הפוגה. מערכת השעות תאפשר לכל לומד להתנסות במגוון הזדמנויות בתוך יצירת יציבות ועקביות. יחידות הזמן יותאמו לצרכים ולמטרות והן אינן חייבות להיות אחידות באורכן. מומלץ לשלב במערכת השעות יחידות זמן המאפשרות למידה בין־תחומית.

הערכה

לרשות בתי הספר עומדים:

- א. [פירוט ההישגים המצופים בכל תחום](#)
- ב. מגוון כלים פנימיים אשר פותחו על ידי הרשות הארצית למדידה והערכה (ראמ"ה) והותאמו לתוכניות הלימודים. הכלים מאפשרים לבתי הספר לערוך באמצעותם ניטור ומעקב אחר התקדמות הלומדים ולגבש תוכנית מותאמת להלן קישור לכלי הערכה פנימיים [ולפריסת הכלים הקיימים לפי כיתות](#)

הנחיות לבניית מערכת השעות:

1. יש ללמד את כל המקצועות המפורטים בכל שכבת גיל.
2. מקצועות המסומנים **בכחול** יש ללמד כל השנה, בכל שבוע ובכל שכבות הגיל. את יתר המקצועות אפשר ללמד במיקוד זמן (מחצית שנה, שליש שנה, אחר).
3. שמירה על שעות האורך השבועיות המחייבות.
4. שמירה על זכויות עובדי ההוראה והיקף משרתם.
5. תוכנית העבודה הבית ספרית תוצג בוועדה המלווה.

מערכת השעות במגזר הממלכתי-יהודי

שעות לימוד						מקצוע	אשכול
ו	ה	ד	ג	ב	א	שכבת גיל	
32	32	31	31	29	29	שעות מחייבות לשבוע	
10	10	10	12	11	10	שפת אם עברית	אוריינות, שפתית, מורשת, חברה ורוח
						ספרות	
						תנ"ך (ב-ו)	
						מולדת חברה ואזרחות (ב-ד)	
						תרבות יהודית ישראלית (ב-ו)	
						היסטוריה (ו) גאוגרפיה (ה-ו)	
5	5	5	5	5	5	מתמטיקה	מתמטיקה ומדעים
3	3	3	3	3	2	מדע וטכנולוגיה	
4	4	4	2			אנגלית	שפה זרה
6	6	5	5	5	7	חינוך גופני	חינוך, תרבות ואורח חיים בריא
						זה"ב (א, ה)	
						שעת חינוך - מפתח הל"ב	
						כישורי חיים	
אומנויות (אומנות חזותית, קולנוע ומדיה, תיאטרון, מחזיקה ומחול)							
4	4	4	4	5	5	למשל: קוד ורובוטיקה, חינוך פיננסי, שחמט, חקלאות ועוד	בחירה והעשרה

מערכת השעות בחמ"ד (ממלכת-י-דתי)

שעות לימוד						מקצוע	אשכול
ו	ה	ד	ג	ב	א	שכבת גיל	
32	32	31	31	29	29	שעות מחייבות בשבוע	
9	9	8	8	6	5	תפילה	אשכול מקצועות קודש
						תורה	
						נביא (ג-ו)	
						הלכה	
						משנה (ב-ו)	
						גמרא (ה"ו)	
פרשת השבוע							
7	7	7	8	8	8	שפת אם עברית ספרות	אוריינות שפתית, מורשת, חברה ורוח
						מולדת חברה ואזרחות (ב-ד)	
						היסטוריה (ו)	
						גאוגרפיה (ה-ו)	
5	5	5	5	5	5	מתמטיקה	מתמטיקה ומדעים
2	2	2	2	2	2	מדע וטכנולוגיה	
4	4	4	2			אנגלית	שפה זרה
4	4	4	4	5	6	חינוך גופני	חינוך, תרבות ואורח חיים בריא
						זה"ב (א, ה)	
						שעת חינוך - מפתח הל"ב	
						כישורי חיים	
						אומנויות (אומנות חזותית, קולנוע ומדיה, תיאטרון, מחזיקה ומחול)	
1	1	1	2	3	3	למשל: קוד ורובוטיקה, חינוך פיננסי, שחמט, חקלאות ועוד	בחירה והעשרה

מערכת השעות במגזר הערבי והבדואי

שעות לימוד						מקצוע	אשכול
ו	ה	ד	ג	ב	א	שכבת גיל	
32	32	31	31	29	29	שעות מחייבות לשבוע	
10	10	10	12	11	10	שפת אם ערבית	אוריינות שפתית, מורשת, חברה ורוח
						ספרות	
						מולדת חברה ואזרחות (ב-ד)	
						דת ומורשת (אסלאם/ נצרות) (ב-ו)	
						היסטוריה (ו)	
גאוגרפיה (ה-ו)							
5	5	5	5	5	5	מתמטיקה	מתמטיקה
3	3	3	3	3	2	מדע וטכנולוגיה	ומדעים
5	5	5	5	2	2	עברית*	שפה שנייה
4	4	4	2			אנגלית	שפה זרה
6	6	5	5	5	7	חינוך גופני	חינוך, תרבות ואורח חיים בריא
						זה"ב (א, ה)	
						שעת חינוך - מפתח הל"ב	
						כישורי חיים	
						אומנויות (אומנות חזותית, קולנוע ומדיה, תיאטרון, מוזיקה ומחול)	
4	4	4	4	5	5	למשל: קוד ורובוטיקה, חינוך פיננסי, שחמט, חקלאות ועוד	בחירה והעשרה

- הוראת עברית לדוברי ערבית - השעות יוקצו מתוך התקן הבסיסי של בית הספר כולל יוח"א (יום חינוך ארוך), התקצוב הדיפרנציאלי או מסלי תקצוב אחרים.

מערכת השעות במגזר הדרוזי

שעות לימוד						מקצוע	אשכול
ו	ה	ד	ג	ב	א	שכבת גיל	
32	32	31	31	29	29	שעות מחייבות לשבוע	
10	10	10	12	11	10	שפת אם ערבית וספרות	אוריינות שפתית, מורשת, חברה ורוח
						מולדת חברה ואזרחות (ב-ד)	
						מורשת דרוזית (ב-ו)	
						היסטוריה (ו)	
						גאוגרפיה (ה-ו)	
5	5	5	5	5	5	מתמטיקה	מתמטיקה ומדעים
3	3	3	3	3	2	מדע וטכנולוגיה	שפה שנייה
5	5	5	5	2	2	עברית לדרוזים*	
4	4	4	2	---	---	אנגלית	שפה זרה
6	6	5	5	5	7	חינוך גופני	חינוך, תרבות ואורח חיים בריא
						זה"ב (א, ה)	
						שעת חינוך - מפתח הל"ב	
						כישורי חיים	
						אומנויות (אומנות חזותית, קולנוע ומדיה, תיאטרון, מחזיקה ומחול)	
4	4	4	4	5	5	למשל: קוד ורובוטיקה, חינוך פיננסי, שחמט, חקלאות ועוד	בחירה והעשרה

* הוראת עברית לדרוזים – השעות יוקצו מתוך התקן הבסיסי של בית הספר כולל יוח"א, התקצוב הדיפרנציאלי או מסלי תקצוב אחרים